MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
SILVIO CAMILLERI

ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tal-11 ta' Novembru, 2011

Appell Civili Numru. 774/2009/1

Karmenu Vella

v.

General Workers' Union

Il-Qorti:

Rat ir-rikors guramentatipprezentat mill-attur fis-6 ta' Awwissu 2009 li jaqra hekk:

"1. Illi fl-ewwel (1) ta` Settembru elfejn u sitta (2006) ir-rikorrent irrizenja mill-impjieg tieghu bhala Segretarju tat-Taqsima Servizzi u Media tal-Union

intimata u dan skond ma jirrizulta mill-ittra ta` rizenja hawn annessa u markata bhala Dokument A.

“2. Illi a tenur ta` klawsola numru K2 tal-Memorandum of Understanding datat Settembru 1999 (Dokument B) li jirregola inter alia l-kundizzjonijiet tal-impieg tal-ufficjali impjegati tal-General Workers’ Union bhalma kien ir-rikorrent, “Segretarji li jispiccaw mill-impjieg taghhom minn mal-GWU huma intitolati ghal hlas ta` somma ta` elfejn lira (Lm 2000) jew somma ekwivalenti ta` l-ahhar tlett xhur paga fl-impjieg taghhom”.

“3. Illi ghalhekk il-General Workers’ Union intimata hija debitrici versu r-rikorrent fis-somma ta’ wiehed u ghoxrin elf seba` mija u zewg Ewro u erbatax-il centezmu (€21,702.14) rapprezentanti in kwantu ghas-somma ta’ hamest elef mija u erba’ Ewro u erbatax-il centezmu (€5,104.14) tliet xhur paga li r-rikorrent hu dovut li jithallas mill-Union intimata ai termini tal-Klawsola K2 tal-Memorandum of Understanding (Dokument A) u in kwantu ghas-somma ta` sittax-il elf hames mija tmienja u disghin Ewro (€16,598) ekwivalenti ta’ mija u disghin (193) gurnata vacation leave li r-rikorrent hu intitolat ghalihom u ma thallasx taghhom bejn is-sena 1997 u s-sena 2005.

“4. Illi l-General Workers` Union intimata giet interpellata diversi drabi biex thallas dan l-ammont izda dan sar inutilment u ghalhekk kellha ssir din il-kawza.

“Tghid ghalhekk il-General Workers` Union intimata ghaliex ghar-ragunijiet premessi din l-Onorabbli Qorti m’ghandhiex, prevja kwalunkwe dikjarazzjoni necessarja u moghti kull provvediment opportun:

“1. Tiddikjara illi l-Union intimata hija debitrici tar-rikorrent fis-somma ta’ wiehed u ghoxrin elf seba` mija u zewg Ewro u erbatax-il centezmu (€21,702.14) kif hawn fuq spjegat; u

“2. Tikkundanna lill-Union intimata sabiex thallas lir-rikorrent is-somma ta’ wiehed u ghoxrin elf seba` mija u zewg Ewro u erbatax-il centezmu (€21,702.14) bl-

imghaxijiet u bl-ispejjez inkluzi dawk ta’ l-ittra ufficjali fl-ismijiet “Karmenu Vella vs General Workers’ Union” datata 12 ta` Dicembru 2008 (4050/08) kif ukoll dawk tal-ittra ufficjali fl-istess ismijiet datata l-1 ta` Awwissu 2007 (4517/07) kontra l-Union intimata li hi minn issa ngunta ghas-subizzjoni.”

Rat ir-risposta guramentata tal-ghaqda konvenuta li in forza taghha eccepiet illi:

“1. Preliminarjament il-union intimata teccepixxi n-nuqqas ta` gurisdizzjoni ta` din l-Onorabbli Qorti f`din l-istanza in kwantu l-pretensjonijiet dedotti mir-rikorrent huma fost dawk previsti f’Titolu I tal-Kap.452 tal-Ligijiet ta` Malta u b’hekk huwa t-Tribunal Industrijali li hu vestit bil-gurisdizzjoni esklussiva sabiex jismaghhom u jddeciedihom ai termini ta’ l-Artikolu 75(1)(b) ta’ l-istess Kap;

“2. Preliminarjament ukoll, u minghajr pregudizzju ghas-suespost, il-union intimata teccepixxi l-preskrizzjoni ta’ l-azzjoni tar-rikorrenti bi zmien sena ai termini tal-Artikolu 2147(c) tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta` Malta;

“3. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, in kwantu jirrigwarda l-pretensjoni tar-rikorrenti ghal hlas ta` xi forma ta’ beneficcju ta` tmiem l-impjieg, tali pretensjoni u konsegwenti talba tar-rikorrenti hija nfondata fil-fatt u fid-dritt u ghandha tigi michuda bl-ispejjez stante:

“i. klawsola numru K2 tal-Memorandum of Understanding addottat fl-24 ta’ Novembru 1999 (DOK GWU1 anness) ma taghtix tali jedd lir-rikorrenti izda minflok tistipula li “Segretarji li jkunu spiccaw mill-impjieg taghhom minn mal-GWU huma obbligati li ma jaccettawx impjieg iehor jew jiehu sehem f`attivitajiet li jistghu jitfghu dell ikrah fuq l-integrita` taghhom jew dik tal-GWU”.

“ii. tezisti biss konswetudini li l-union intimata thallas ammont ex gratia lil ufficjali taghha li jispiccaw mill-

kariga bhala turija ta` apprezzament tas-servizz u lealta` lejn l-organizzazzjoni, liema konswetudini ma taghti ebda jedd lir-rikorrenti li jippretendi xi hlas bi dritt, aktar u aktar meta l-lealta` kienet palezament nieqsa;

“4. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, il-pretensjonijiet tar-rikorrenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt u l-union intimata mhix debitrici tar-rikorrent;

“5. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, anke kieku xi ammont jista` jkun dovut lir-rikorrenti – dan huwa dato ma non concesso – minn tali ammont ikun irid jitnaqqas il-perijodu tan-notice mhux mahmum mir-rikorrent;

“6. Salv eccezzjonijiet ohra.”

Rat is-sentenza preliminari moghtija mill-Prim’Awla tal-Qorti Civili fit-30 ta’ Settembru 2010, li in forza taghha cahdet l-ewwel eccezzjoni tal-ghaqda konvenuta u ddikjarat li hija ghandha gurisdizzjoni sabiex tisma’ u tiddeciedi din il-kawza; l-ispejjez relattivi jithallsu mill-ghaqda konvenuta;

Dik il-Qorti tat is-sentenza taghha wara li ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

“Taht l-Att XXX tal-1976 dwar ir-Relazzjonijiet Industrijali (Kap.266 tal-Ligijiet ta` Malta), il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali kienet regolata bl-Art.28(1) li kien jaqra hekk –

““Minkejja kull ma jinsab f`kull ligi ohra, it-Tribunal Industrijali jkollu gurisdizzjoni eskluziva li jikkunsidra u jiddeciedi l-kazijiet kollha fejn jigi allegat li saret tkeccija ngusta ghal kull ghan barra minn proceduri dwar reati kontra xi ligi …”

“Meta sar l-Att XXIII tal-2000 dwar l-Impiegi u Relazzjonijiet Industrijali (Kap.452 tal-Ligijiet ta` Malta) li ha post il-Kap.266, id-disposizzjoni li tistabilixxi l-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali saret l-Art.75. Minn

ezami ta` dan l-artikolu, huwa evidenti li minn naha wahda baqghet il-gurisdizzjoni esklusiva tat-Tribunal Industrijali fi kwistjonijiet kollha ta' tkeccija allegatament ngusta mill-impjieg, u prattikament inzammet l-istess dicitura [ara s-subparagrafu (a) tas-subinciz (1) tal-Art.75] fl-istess waqt il-gurisdizzjoni esklusiva twessghet aktar sabiex tkopri dak kontemplat bis-subparagrafu (b) tas-subinciz (1) tal-istess artikolu.

"Is-subparagrafu (b) jaqra hekk :

""<u>il-kazijiet kollha li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali bis-sahha tat-Titolu I ta' dan l-Att jew ta' regolamenti preskritti tahtu</u>, ghal kull ghan barra minn proceduri dwar reati kontra xi ligi, u r-rimedju ta' haddiem hekk imkecci jew li mod iehor jallega il-ksur tad-dritt tieghu skond it-Titoli I ta' dan l-Att ikun biss billi l-ilment tieghu jintbaghat lit-Tribunal Industrijali u mhux xort'ohra ..." (sottolinear ta` din il-Qorti)

"Issa fl-eccezzjoni preliminari taghha, il-konvenuta tghid li din il-Qorti ma ghandhiex gurisdizzjoni sabiex tisma' u tiddeciedi din il-kawza in kwantu l-pretensjonijiet tal-attur kif dedotti jaqghu taht it-Titolu I tal-Kap.452 fejn allura t-Tribunal Industrijali huwa vestit b`gurisdizzjoni esklusiva skond l-Art.75(1)(b).

"Din il-Qorti tghid li s-subparagrafu (b) tas-subinciz (1) ta` l-Art.75 jirreferi ghal dawk il-kazijiet kollha *<u>li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali</u>* bis-sahha tat-Titolu I ta' l-Att. Issa t-Titolu I tal-Kap.452 imsejjah "Relazzjonijiet dwar l-Impiegi" jikkomprendi tmienja u erbghin (48) artikoli mifruxa fuq seba` (7) taqsimiet :

"Taqsima I Bord dwar ir-Relazzjonijiet dwar l-Impiegi

"Taqsima II : Kondizzjonijiet maghrufa ta' Impieg

"Taqsima III : Protezzjoni tal-Pagi
"Taqsima IV : Protezzjoni kontra Diskriminazzjoni relatata ma` l-Impieg

“Taqsima V : Temm ta’ Kuntratti ta` Servizz

“Taqsima VI : Infurzar u Ksur rigward Impiegi

“Taqsima VII : Amministrazzjoni li ghandha x’taqsam ma’ Impiegi

“Kif diga` kellha okkazjoni din il-Qorti kif presjeduta tesprimi ruhha fis-sentenza *in parte* li tat fil-31 ta’ Mejju 2010 fil-kawza “**Grima vs M H Malta Limited**”, mhux it-taqsimiet kollha tat-Titolu I jaqghu taht il-gurisdizzjoni esklusiva tat-Tribunal Industrijali. Wiehed jasal ghall-konferma ta` dan minn esami tas-seba’ taqsimiet tat-Titolu I. Propju ghaliex fejn il-ligi riedet fit-Titolu I tirreferi ghat-Tribunal Industrijali dan ghamiltu car u tond. Per ezempju, fil-kaz tat-Taqsima I li tirrigwarda l-Bord dwar ir-Relazzjonijiet dwar l-Impiegi, ma hemm xejn li jaqa’ taht il-kompetenza tat-Tribunal Industrijali. Invece fejn tidhol it-Taqsima IV, li tittratta l-Protezzjoni kontra d-Diskriminazzjoni relatata mal-Impieg, hemm it-Tribunal Industrijali ghandu gurisdizzjoni, kif tghid il-ligi stess.

“Ghandu jinghad li l-gurisdizzjoni esklusiva tat-Tribunal Industrijali giet konferita bil-Kap.452 tal-Ligijiet ta’ Malta b’deroga ghall-gurisdizzjoni generali tal-qrati ordinarji. Ghalhekk, salv fil-kazijiet indikati fil-ligi stess, id-disposizzjonijiet ta` l-Kap.452 ma jistghux jigu interpretati b’ mod wiesgha tant li jigu estizi sabiex jinkludu setghat li l-legislatur ma ndikax fil-ligi ghax ma riedx li dawn jidhlu fil-parametri tas-setghat tat-Tribunal. Fi kliem iehor, il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali u s-setghat li ghandu huma dawk espressament indikati fil-ligi stess li stabbiliet il-parametri tal-operat tieghu.

“Billi l-eccezzjoni tal-konvenuta kif dedotta ma kenitx specifika ghal liema kazijiet tat-Titolu I *li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali* kienet qed tirreferi, din il-Qorti dderigiet lill-konvenuta sabiex tghid fuq liema disposizzjonijiet tat-Titolu I tal-Kap.452 kienet qeghda tistrieh sabiex issostni l-eccezzjoni taghha. Fin-nota taghha tat-23 ta’ Novembru 2009 (fol 37) il-konvenuta

ghamlet riferenza ghal Taqsima II li tipprovdi dwar u tirregola kundizzjonijiet maghrufa ta' l-impjieg li, skond il-konvenuta, huma l-mertu tal-vertenza bejn il-partijiet, u ghal Taqsima III senjatament Art.22(2) in kwantu jirrigwarda t-talba specifika ghal hlas ta` leave allegatament mhux mehud.

"**Ikkunsidrat –**

"In kwantu ghal Taqsima II invokata mill-konvenuta, din tinvolvi dawn id-disposizzjonijiet :

"Art. 4 : Ordnijiet ta' *standard* nazzjonali u ordnijiet biex jigi regolat settur

"Art. 5 : Kondizzjonijiet maghrufin ta' l-impieg

"Art. 6 : Hinijiet tax-xoghol u sahra

"Art. 7 : Ghandu jinghata avviz dwar kondizzjonijiet maghrufin ta' impieg

"Art. 8 : Zidiet dwar l-gholi tal-hajja

"Art. 9 : Sahha u sigurta` fuq il-post tax-xoghol. Kap.424

"Art.10 *Leave* ghal maternita`, *leave* ta` genitur u *leave* ghal ragunijiet familjari urgenti

"Huwa evidenti mill-kawzali tal-azzjoni tal-lum li l-attur qed iqis il-kontenut tal-*Memorandum of Understanding* (esebit minnu bhala DOK B, kif ukoll mill-konvenuta bhala DOK GWU1) bhala kuntratt li johloq rabta bejnu u l-konvenuta, u abbazi ta` dak il-vinkolu, huwa qieghed jirreklama l-hlas tas-somma ta' hamest elef mija u erba' Ewro u erbatax-il centezmu (€5,104.14) rapprezentanti l-hlas ta` tliet xhur paga li r-rikorrent ighid li hija dovuta mill-konvenuta skond il-klawsola K.2. tal-*Memorandum of Understanding.* Bla pregudizzju ghall-eccezzjonijiet preliminari li ressqet, fosthom dik li qed tkun deciza llum, il-konvenuta qeghda wkoll tikkontesta t-talba attrici fil-mertu skond dak li

jirrizulta mill-istess *Memorandum of Understanding* : in partikolari, tirreferi ghall-klawsola G.6. L-attur qed jippretendi <u>wkoll</u> il-hlas tas-somma ta` sittax-il elf hames mija tmienja u disghin Ewro (€16,598) ekwivalenti ta’ mija u disghin (193) gurnata *vacation leave* li jghid li hu intitolat ghalihom, u li taghhom ma thallasx bejn is-sena 1997 u s-sena 2005. Ghalhekk it-talba shiha tal-attur twassal ghas-somma shiha ta’ wiehed u ghoxrin elf seba` mija u zewg Ewro u erbatax-il centezmu (€21,702.14).

“Abbazi ta` dak li rrizulta mis-sottomissjonijiet taghha, huwa evidenti li in kwantu ghal <u>Taqsima II</u> il-konvenuta qeghda tghid li fil-kaz tal-lum il-gurisdizzjoni esklusiva tispetta lit-Tribunal Industrijali abbazi tal-<u>Art.5</u> (“kondizzjonijiet maghrufa ta’ l-impieg”).

“Wara li gharblet u qieset bir-reqqa l-<u>Art.5</u>, din il-Qorti tghid li meta l-principal u l-impjegat jikkontrattaw kuntratt ta` servizz jew kuntratt ta` impieg, u din il-Qorti tghid li l-*Memorandum of Understanding* fuq riferit huwa kuntratt ta` servizz jew kuntratt ta` impieg ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi (ara t-tifsira li jaghti l-Art.2 ta` l-Kap.452) kwistjonijiet li jinqalghu dwar il-pattijiet u l-kondizzjonijiet ta’ dak il-kuntratt, fosthom il-klawsola K.2 citata mill-attur u l-klawsola G.6 citata mill-konvenuta, ghandhom jigu determinati mill-qrati ordinarji mhux mit-Tribunal Industrijali. Propju ghaliex dawk mhumiex kwistjonijiet li l-ligi <u>tassattivament</u> stabbiliet li jaqghu fil-gurisdizzjoni esklusiva tat-Tribunal Industrijali.

“Fejn l-Art.5(1) ried jaghti tifsira <u>specifika</u> ta’ <u>*kondizzjonijiet maghrufin ta` impieg*</u> semma *ordni ta’ standard nazzjonali jew ordni li jirregola settur jew ftehim kollettiv inkella ftehim volontarju* (fit-test Ingliz *voluntary settlement*) *jew decizjoni* (fit-test Ingliz *award*). Fl-istess waqt, id-disposizzjoni ma taghmel l-ebda riferenza ghal kuntratt ta’ servizz jew kuntratt ta` impieg. Ghal din il-Qorti, dan ifisser li l-ligi riedet teskludi mill-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali kwistjonijiet li jaghmlu parti mill-pattijiet u kondizzjonijiet ta` kuntratt ta’ servizz bejn principal u impjegat. Il-fehma ta` din il-Qorti tkompli ssib sostenn fis-subinciz (4) tal-Art.5. Ghalhekk il-vertenza specifika li hija

mertu ta` din il-kawza hija *ex contractu* u bhala tali sindikabbli mill-qrati ordinarji. Fir-rigward ta’ l-istess Taqsima II, din il-Qorti tghid b`mod generali li anke ghall-kwistjoni tal-gurisdizzjoni, id-disposizzjonijiet taghha ma ghandhomx jigu interpretati b`mod li l-partijiet jigu mcahhda mid-drittijiet akkwiziti taghhom anke fil-kuntest tas-subinciz (4) tal-Art.5 li jaqra hekk : *Xejn f’dan l-artikolu ma ghandu jkun ta’ pregudizzju ghal xi drittijiet li l-partijiet jistghu jkollhom minn xi kuntratt ta’ servizz jew xi ftehim kollettiv skond id-disposizzjonijiet tat-Titolu II ta’ dan l-Att jew ta’ xi ligi ohra, inkluz il-Kodici Civili.*

“**Ikkunsidrat –**

“In kwantu ghal <u>Taqsima III</u> (Protezzjoni tal-Pagi) citata mill-konvenuta, din il-Qorti terga` taghmel riferenza ghall-**<u>Art.75(1)(b)</u>** –

““it-Tribunal Industrijali jkollu gurisdizzjoni li jikkunsidra u jiddeciedi ... il-kazijiet kollha li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali bis-sahha tat-Titolu I ta’ dan l-Att jew ta` regolamenti preskritti tahtu ...”

“Fit-test Ingliz –

““the Industrial Tribunal shall have exclusive jurisdiction to consider and decide ... all cases falling within the jurisdiction of the Industrial Tribunal by virtue of Title I of this Act or any regulations prescribed thereunder ...”

“Kif diga` rrilevat qabel, din il-Qorti tghid li din id-disposizzjoni inkitbet b’dak il-mod, mhux b`kumbinazzjoni, izda ghal ghan <u>specifiku</u> u cioe` sabiex taghti gurisdizzjoni esklusiva lit-Tribunal Industrijali f`dawk il-kazi li jaghmlu parti mit-Titolu I jew ir-regolamenti preskritti tahtu **<u>u</u>** li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali. Kif diga` rajna, fejn fit-Titolu I, il-ligi <u>riedet</u> li jidhol it-Tribunal Industrijali, hekk qalet <u>specifikament</u>. Li kieku l-legislatur ried tassew li l-kazijiet <u>kollha</u> li jirrigwardaw kull wiehed mit-tmienja u erbghin (48) artikoli li jaghmlu t-Titolu I jigi kunsidrat u deciz b`mod eskluziv mit-Tribunal Industrijali, kien jirreferi **<u>mill-ewwel u biss</u>** ghad-disposizzjonijiet tat-

Titolu I (inkluz ir-regolamenti) u mhux jispecifika *il-kazijiet kollha li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali* bis-sahha tat-Titolu I jew ta` regolamenti preskritti.

"In kwantu ghall-eccezzjoni tal-konvenuta fejn din tittratta dwar it-Taqsima III, din il-Qorti ssostni li l-ligi mhix tispecifika li d-disposizzjonijiet tat-Taqsima III jaqghu taht il-gurisdizzjoni esklusiva tat-Tribunal Industrijali. Ghalhekk ghalkemm parti mit-talba tal-attur tirrigwarda hlas ta' *leave* u allura fil-mertu tista` tinvolvi l-applikazzjoni tal-Art.22(2) citat specifikament mill-konvenuta, dak ma jfissirx li t-talba ghall-hlas tal-*leave* ghandha tigi trattata u deciza biss mit-Tribunal Industrijali. Anzi din il-Qorti tghid li fil-kuntest tal-azzjoni attrici kif dedotta u cioe` talba ghall-hlas ta` *leave* wara rizenja (mhux tkeccija) tal-attur mill-impieg, il-gurisdizzjoni sabiex tisma` u tiddeciedi dwar din it-talba hija tal-qrati ordinarji mhux tat-Tribunal Industrijali."

Rat ir-rikors tal-appell tal-ghaqda konvenuta li in forza tieghu ghar-ragunijiet minnha premessi, talbet li din il-Qorti joghgobha:

"……tirrevoka, thassar u tannulla s-sentenza parzjali fl-ismijiet **Karmenu Vella vs General Workers' Union**, Citazzjoni Numru 774/2009 deciza nhar it-30 ta' Settembru tas-sena 2010 u filwaqt li tilqa' l-ewwel eccezzjoni tal-Union konvenuta, illum appellant, tiddikjara li l-ewwel Onorabbli Qorti m'ghandhiex gurisdizzjoni sabiex tisma' u tiddeciedi t-talbiet tar-rikorrenti, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra r-rikorrent appellat."

Rat ir-risposta tal-attur li in forza taghha, ghar-ragunijiet premessi, talab biex is-sentenza preliminari appellata tigi konfermata, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-Union appellanti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Ikkunsidrat:

Illi f'din il-kawza l-attur, li kien irrizenja mill-impieg tieghu bhala segretarju tat-Taqsima Servizzi u Media tal-ghaqda konvenuta, qed jitlob li jithallas is-somma ta' €21,702.14 rapprezentanti arretrati ta' paga u *vacation leave*. L-ghaqda konvenuta eccepiet, *in linea* preliminari, in-nuqqas ta' gurisdizzjoni tal-qrati ordinarji u qed tissottometti li l-kaz kellu jingieb quddiem it-Tribunal Industrijali mahtur bis-sahha tal-Att Dwar l-Impiegi u r-Relazzjonijiet Industriali, Kap. 452 tal-Ligijiet ta' Malta. Hi ssostni li dan it-Tribunal gie vestit bil-gurisdizzjoni esklussiva bis-sahha tal-Artikolu 75(1)(b) tal-istess Kap.

L-ewwel Qorti cahdet din l-eccezzjoni preliminari u ordnat il-prosegwiment tal-kawza quddiemha.

L-ghaqda konvenuta appellat minn din is-sentenza, u qed tissottometti illi la darba l-pretensjonijiet attrici jinvolvu l-kundizzjonijiet tal-impieg trattati fit-Titolu I tal-Att, skont l-imsemmi Artikolu 75(1)(b), il-materja tista' biss tigi mistharga mit-Tribunal Industrijali.

L-Artikolu 75(1) tal-imsemmi Kap. 452 jiddisponi testwalment kif gej:

"75. (1) Minkejja kull ma jinsab f'kull ligi ohra, it-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni eskluziva li jikkunsidra u jiddeciedi –

(a) il-kazijiet kollha fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta; u

(b) il-kazijiet kollha li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali bis-sahha tat-Titolu I ta' dan l-Att jew ta' regolamenti preskritti tahtu,

"ghal kull ghan barra minn proceduri dwar reati kontra xi ligi, u r-rimedju ta' haddiem hekk imkecci jew li mod iehor jallega l-ksur tad-dritt tieghu skont it-Titoli I ta' dan l-Att ikun biss billi l-ilment tieghu jintbaghat lit-Tribunal Industrijali u mhux xort'ohra."

Minn qari ta' dan l-artikolu hu car li, kuntrarjament ghal dak li tissottometti l-ghaqda konvenuta, il-ligi ma taghtix gurisdizzjoni esklussiva lit-Tribunal Industrijali biex din tiddeciedi fuq kull materja inkorporata fit-Titolu I tal-Att. Il-ligi taghti din il-gurisdizzjoni esklussiva fil-kazijiet li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali bis-sahha tat-Titolu I. Fi kliem iehor, fejn it-Titolu I jikonferixxi gurisdizzjoni lit-Tribunal, dik il-gurisdizzjoni hi esklussiva. Kieku l-hsieb kien mod iehor, il-ligi kienet sempliciment tghid li kull kwistjoni dwar xi haga imsemmija fit-Titoli I tal-Att, tista' tigi mistharrga biss mit-Tribunal Industrijali. Il-ligi, pero`, ma tghidx dan. Tghid, minflok, li l-gurisdizzjoni esklussiva tat-Tribunal Industrijali hi radikata biss fil-kazijiet fejn hu allegat li saret tkeccija ingusta (Artikolu 75(1)(a)) u fil-kazijiet fejn it-Titolu I jaghti gurisdizzjoni lit-Tribunal. Kieku kellu jkun mod iehor, anke dan is-subartikolu (1)(a) kien ikun superfluwu. Din id-dicitura hi ripetuta fis-subartikolu (2) tal-istess Artikolu 75 li jiddisponi li
"*(2) Meta jigi allegat li haddiem ikun tkecca b'mod ingust minn principal, jew fejn jigi allegat li kien hemm ksur ta' xi dmir li jorigina minn xi haga li taqa' taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali taht it-Titolu I ta' dan l-Att jew ta' xi regolament preskritt tahtu, il-kaz ghandu jjintbaghat lit-Tribunal ghad-decizjoni tieghu fuq talba bil-miktub ghal hekk maghmula mill-haddiem li jallega l-ksur jew minn xi persuna ohra f'isem u ghal dak il-haddiem.*"

Kwindi, kienet korretta l-ewwel Qorti meta qalet li mhux it-taqsimiet kollha tat-Titolu I jaqghu taht il-gurisdizzjoni esklussiva tat-Tribunal Industrijali.

Din il-Qorti taghmel riferenza ghall-kawza **Caruana v. Inguanez**, minnha deciza fit-8 ta' Jannar, 2010 li kienet titratta l-gurisdizzjoni tal-qrati ordinarji f'kaz ta' *condominium*, fid-dawl tal-eccezzjoni li l-materja kellha tittiehed quddiem arbitru. L-artikolu rilevanti tal-Att dwar l-Arbitragg (Kap. 387 tal-Ligijiet ta' Malta) jghid li "*Kull tilwima li tirrigwarda condominium u li skont l-att dwar il-condominium (kap. 398) ghandha tigi sottomessa ghall-arbitragg*", taqa' biex tkun ikkonsidrata minn arbitragg

skont il-ligi. Din il-Qorti osservat hekk dwar it-tifsira ta' dan il-provvediment:
"*L-att dwar il-Condominia jirregola, veru, kull blokk ta' bini li jaqa' fid-definizzjoni ta' condominium skont l-istess att, pero` ma jassoggettax kull kwistjoni li tolqot il-condominium ghall-arbitragg. L-att innifsu ghandu diversi artikoli li jipprovdu li, f'kaz ta' tilwima fuq il-materja diskussa f'dak l-artikolu, il-kwistjoni trid titressaq quddiem arbitru. Hekk insibu din ir-riferenza fl-Artikolu 8(7), 11(5), 14(8), 15(3)(4), 19(3), 20, 23(1), 24(7) u 25; izda din ir-riferenza ghall-arbitragg ma saritx b'mod generali u ma hemmx inkluza tilwima dwar qsim tal-arja tal-blokk, kif inhu l-meritu ta' din il-kawza. Issa, l-provvediment tal-Att dwar l-Arbitragg, li jimponi arbitragg mandatorju, jghid li dan hu hekk biss fejn l-Att dwar il-Condominia hekk jordna*."

L-istess ragunament ghandu japplika f'dan il-kaz, ghax anke hawn il-ligi ma assoggettatx kull kwistjoni li tolqot il-kondizzjonijiet tal-Impieg ghall-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali; huma biss dawk il-kazijiet li jaqghu taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal bis-sahha tat-Titolu I li jaqghu li jkunu mistharrga esklussivament mit-Tribunal Industrijali.

Hekk insibu li l-Artikoli 30(1) tal-Att jipprovdi li:
"***30.*** *(1) Persuna li tallega li l-principal ikun kiser, jew li l-kondizzjonijiet tal-impieg ikunu jiksru, d-disposizzjonijiet tal-artikoli 26, 27, 28 jew 29 tista', fi zmien erba' xhur mill-ksur allegat, tipprezenta ilment quddiem it-Tribunal Industrijali u t-Tribunal Industrijali ghandu jisma' dak l-ilment u jwettaq dawk l-investigazzjonijiet li jqis xierqa.*"

Dan ifisser li l-materji li jaqghu taht il-provvedimenti tal-Artikoli 26, 27, 28 jew 29 tal-Att, bis-sahha tal-Artikolu 75(1), jaqghu li jkunu kkunsidrati esklussivament mit-Tribunal Industrijali, izda mhux hekk jista' jinghad ghall-materji ohra fejn il-ligi ma tipprovdix similment. Dan l-Artikolu 30 jaghti affidament lill-konkluzjoni milhuqa mill-ewwel Qorti, li maghha din il-Qorti taqbel, ghax li kieku kull materja milquta mit-Titolu I taqa' li tkun ikkunsidrata b'mod esklussiv mit-Tribunal, ma jkunx hemm bzonn li din il-

gurisdizzjoni tigi ripetuta ghall-fini tal-artikoli msemmija fl-Artikolu 30.
Issa, t-talbiet tal-attur f'din il-kawza ma humiex marbuta ma' xi artikolu tal-ligi li taqa' taht il-gurisdizzjoni tat-Tribunal Industrijali skont it-Titolu I. It-talbiet jirreferu ghall-hlas ta' paga skont il-kuntratt ta' impieg tal-attur, u hlas ghall-*vacation leave*. Il-materji jidhlu li jkunu kkonsidrati fil-kuntest ta' Titolu I (Relazzjonijiet dwar l-Impiegi), pero`, minn imkien f'dan it-Titolu ma tissoggetta din il-kwistjoni biex tigi kkonsidrata b'mod esklussiv mit-Tribunal. Dan it-Tribunal huwa bord b'gurisdizzjoni specjali u ma ghandux jinghata setgha li ma giex espressament konferit lilu bis-sahha tal-ligi. It-Titolu I ma jaghtix "sahha" lit-Tribunal Industrijali ghall-materji kollha regolati b'dak l-istess Titolu, u fejn allura ma hemmx din l-attribuzzjoni, il-gurisdizzjoni ta' dawn il-qrati mhix eskluza.

Hemm punt iehor li jwassal ghall-konferma tas-sentenza tal-ewwel Qorti. L-ghaqda konvenuta tghid li gialadarba "<u>parti</u>" mit-talbiet tal-attur jinkwadraw ruhhom fuq kundizzjonijiet tal-impieg, allura l-gurisdizzjoni tispetta biss lit-Tribunal Industrijali. Din il-Qorti tara li jekk <u>parti</u> biss mit-talbiet tal-attur johorgu mill-kundizzjonijiet tal-impieg, allura s-sitwazzjoni hi bil-kontra ta' dak sottomess mill-ghaqda konvenuta. Dawn il-qrati, kif inghad, ghandhom gurisdizzjoni generali li jisimghu u jiddeciedu fuq kull kwistjoni bejn partijiet. Jekk ghandha gurisdizzjoni tisma' aspetti ta' kaz, ghandha gurisdizzjoni tisma' u tiddeciedi fuq kull haga marbuta u relatata ma' dawk l-aspetti, u kwistjoni ma ghandhiex tinqasam billi parti tinstema' minn dawn il-qrati u parti minn tribunal iehor.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mill-appell interpost mill-General Workers Union billi tichad l-istess u tikkonferma s-sentenza appellata, bl-ispejjez taz-zewg istanzi jithallsu kollha mill-ghaqda konvenuta appellanti.

L-atti qed jigu rinvjati lill-ewwel Qorti biex din tkompli tisma' l-kaz skont il-ligi.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------